

Ernst Timmer

De val van mijn moeder

Reconstructie van een gebeurtenis in 60 brokstukken

2016

Uitgeverij XL

Zoetermeer

Hoofdstuk 1

Op vrijdag 14 september 2014 om 11 uur in de ochtend struikelde mijn moeder over een drempel. Ze had een verjaarsvisite afgelegd en boem, daar lag ze. Ze werd door behulpzame verjaardagsgasten opgeraapt en naar haar eigen appartement gebracht. Een mevrouw die haar goed kende bleef bij haar en belde de dokter.

Ik werd ook gebeld.

Mijn moeder is 88 jaar oud en een beetje verward. Elk halfjaar vult ze een vragenlijst in om te kijken hoeveel kortsluitinkjes er in haar machinekamer zijn bij gekomen. Elk halfjaar vragen ze of ze vanaf honderd in stappen van zeven terug wil tellen. 100, 93, 86 etc. Simpel zat, zei m'n moeder bij de eerste keer. Best moeilijk nog, zei ze onlangs na de meest recente test. Ze vragen elke keer hetzelfde, zei ik. O ja? antwoordde ze, dat is niet best, dat zal ik de volgende keer tegen ze zeggen.

Toen ik mijn plannen voor die dag had gewijzigd belde ik mijn moeder. De mevrouw die haar goed kende nam op.

'De dokter is er nu. Uw moeder moet naar het ziekenhuis. Wilt u de dokter spreken?'

'Graag.'

'...' (gestommel en stemmen)

'Meneer Beekman?'

‘Ja.’

‘De dokter gaat net weg. Brengt u uw moeder naar het ziekenhuis?’

Ik bezit geen auto, maar sinds mijn moeder inzag dat zij niet meer kon rijden heb ik haar auto in gebruik. Judith en ik probeerden zo snel mogelijk ter plekke te zijn. Judith is mijn toeverlaat, wij hebben een oude geschiedenis. Ze leeft als een dier, want ze schaamt zich nergens voor en is erg praktisch.

We troffen mijn moeder ontredderd aan. We bedankten de mevrouw die haar goed kende en reden haar naar het ziekenhuis.

Het ziekenhuis is een nevenvestiging van een firma die zijn hoofdvestiging in de grote stad heeft. Ze konden een foto maken van mijn moeders arm.

‘Gebroken,’ zei de fotografe. ‘Gaaf u maar naar de eerste hulp.’

Het was inmiddels een uur of twee in de middag. Mijn moeder hield zich kranig, vroeg zich wel steeds af ‘waarom toch?’ maar kreeg geen antwoord op die vraag. Aan haar gezicht kon je zien dat ze pijn had, veel pijn. Of misschien was het niet de pijn zelf maar het vooruitzicht van een lijdensweg dat in haar doornenkronengezicht te lezen was. Jezus bij Pilatus. De fotografe waste haar handen in onschuld. Gaaf u maar naar de eerste hulp.

Het was niet de eerste keer dat mijn moeder iets brak.

De tweede keer is altijd erger dan de eerste keer, had ze me zelf geleerd toen ik als kind aan haar lippen hing en alle wijs- en dwaasheid uit haar mond naar binnen klokte. Mijn moeder heeft in haar hele leven precies één betaalde baan gehad. Ze werkte in een Tilburgse textielweverij. De kafkaëske machines die daar stonden voedden zich met ledematen van onvoorzichtige wevers. Mijn moeder had erbij gestaan toen zo'n wever die al geen tien vingers meer had nog een extra pink inleverde. De man schreeuwde het uit van ellende. Waarom toch? Doet het zó'n pijn, had mijn moeder gevraagd. Nee, zei de wever, ik voel helemaal niks. Maar ik weet hoeveel pijn het nog gaat doen.

De eerste hulp was een verdieping lager dan de röntgenafdeling. Zelfs het zakken van de lift voelde ze in haar arm, zag ik aan mijn moeders gezicht. Ze zat in zo'n duwstoel, die we bij de ingang van het ziekenhuis hadden opgeduikeld.

Er was niemand.

'Je boft, mam,' zei ik. 'Je hoeft geen nummertje te trekken.'

Het duurde even voor we in de gaten kregen dat er mensen werken bij de eerste hulp. De eerste hulp heet trouwens helemaal geen eerste hulp. De eerste hulp heeft noten op haar zang gekregen en heet nu spoedeisende hulp. Maar hoe je het ook noemen wilt, er was hier nergens hulp te zien, laat staan hulp die spoed eiste.

Er was niemand. Ik denk dat ze ergens anders spoed aan 't eisen waren.

Als er iemand in de positie was om spoed te eisen, dan was het mijn moeder. Maar mijn moeder eiste niets. Ze doorstond de pijn als Winnetou aan de martelpaal. Een deur sloeg open, een verpleegster stak ons een hand toe.

‘Er komt zo een dokter,’ zei ze.

‘Zo,’ zei mijn moeder. ‘Dat is niet niks.’

Mijn moeder is altijd licht gegeneerd als iemand iets voor haar doet. Ze doet het liefst zelf iets voor een ander. De tragiek van haar ouderdom is dat ze bijna niets meer voor een ander kan doen.

De dokter was een jonge god die verzwegen dat hij co-assistent was. Hij trok een zorgelijk gezicht en zei vriendelijk dat mijn moeder haar arm had gebroken.

‘Ja,’ zei mijn moeder. ‘Stom, hè?’

‘Hoe is het gebeurd?’

‘Ik verloor mijn evenwicht en toen ging ik raar lopen om overeind te blijven. Maar dat lukte niet, ik viel met mijn schouder tegen de plint.’

Het was de zoveelste keer dat mijn moeder dit relaas deed. Ze was tegen een muur gevallen, zoveel was zeker. Maar die plint... er zat daar inderdaad een plint, maar hoe breek je een arm tegen een plint?

‘Heeft u ook uw hoofd gestoten?’

‘Nee!’

Ook dat vond ik vreemd. Ze moest met haar hoofd tegen die muur geslagen zijn. Maar goed, ze had daar geen pijn, er zat nergens een bult of blauwe plek.

‘Ik weet nog niet goed wat we gaan doen,’ zei de dokter.

‘Ik ga overleggen met mijn collega’s in de grote stad.

Als er geopereerd wordt moet u daarnaartoe.’

Het werd weer stil op de afdeling spoedeisende hulp.

‘Weet je zeker dat je je hoofd niet hebt gestoten?’ vroeg ik nog maar eens.

‘Ja!’ antwoordde mijn moeder heel beslist. ‘Het is alleen die plint. Daar viel ik tegenaan met m’n schouder.’

‘Stoute plint,’ zei ik.

Hoofdstuk 2

We zaten in een woestijn van stilte in afwachting van de uitkomst van het overleg. De tijd verstreek en deed vermoeden dat de specialisten in de grote stad het iets drukker hadden dan hun collega hier in dit filiaal.

‘Waarom toch?’ vroeg mijn moeder maar weer eens. Ik plukte een beduimeld tijdschrift van de leestafel. Mijn moeder hield haar arm zo stil mogelijk tegen zich aan gedrukt.

‘Waarom heeft niemand pijnstillers gegeven?’ vroeg Judith na tien minuten.

Ik las dat Anouk een nieuw kind verwachtte van een onbekende vader.

‘En waarom heeft die huisarts niet gewoon een ambulance gebeld?’ vroeg Judith, nog eens tien minuten later.

Ik las dat Heintje ging scheiden. Mama, dacht ik, de liefste van de hele wereld ben jij.

‘Waarom toch?’

Mijn moeder was een roepende in de woestijn.

Hoofdstuk 3

De jonge dokter had de foto's door zijn collega's in de stad laten bekijken en kwam uitleggen wat er nu ging gebeuren.

‘Uw bovenarm is vlak onder het schoudergewricht gebroken.’

‘Zie je wel,’ zei mijn moeder. ‘Dat is die plint.’

‘Het probleem is dat de twee botdelen langs elkaar geschoven zijn. Dat moet heel pijnlijk voor u zijn. Toch gaven de chirurgen aan dat het niet verstandig zou zijn u nu al te opereren. Gezien uw leeftijd, er kleven altijd risico's aan. Ze stelden voor om dit weekend even af te wachten. Het bot kan nog uitzakken, dan schuiven de botdelen misschien weer op hun plaats. Als we het dan kunnen fixeren is dat de meest elegante oplossing.’

Mijn moeder lachte vriendelijk naar de jonge dokter. De glimlach werd gevolgd door een pijscheut. Ook de jonge dokter trok een grimas. Niets doen is moeilijk voor een jonge dokter. Hij moest het duidelijk nog leren.

‘We nemen u hier op. We gaan u pijnstillers geven en uw arm vastzetten tegen uw romp, zodat u zo weinig mogelijk pijn heeft. Uw onderarm moet naar boven wijzen, dan trekt de elleboog als het ware het bot naar beneden.’

‘Moet er dan geen gewicht aan de elleboog hangen?’ vroeg Judith.

‘Nee,’ zei de jonge dokter. ‘Dat hoeft niet.’

‘Ik heb vroeger in een kinderziekenhuis gewerkt,’ zei Judith. ‘Daar kwamen kinderen met allerlei breuken binnen. Met gewichten en katrollen werden dan die botten weer op hun plaats getrokken.’

‘Dat is ouderwetse geneeskunde,’ zei de jonge dokter.

‘Eerste hulp is ook een ouderwetse term,’ zei ik. ‘Maar spoedeisende hulp is een taalfout.’

Er spoken soms dingen door mijn hoofd die niet of slechts zeer zijdelings te maken hebben met de situatie waarin ik mij bevind. Meestal houd ik die dingen voor me, maar nu floepte het eruit, een soort moerasgas vanonder de zompen.

‘Ik begrijp niet goed wat u bedoelt,’ zei de jonge dokter.

‘Ophouden!’ riep mijn moeder tegen mij. ‘De dokter weet het heus wel!’

Mijn moeder ruikt het moerasgas onmiddellijk. Ze haat het als ik bijdehand ga doen.

De jonge dokter ging er nog even goed voor zitten. Aan zijn gezicht kon je zien dat hij deze casus naar behoren wilde afhandelen. Hij sprak op een vriendelijke toon, en als een onderwijzer legde hij uit: ‘Komend weekend moet uw arm zoveel mogelijk ontspannen, zodat de botten in de goede positie komen te liggen. Maandag gaan we foto’s maken om te kijken of het is gelukt. Dan

spreeken we om halfvier 's middags weer af en hoort u wat we verder gaan doen. Het zou fijn zijn als u daar dan ook bij bent.'

Het knikje in mijn richting ontving ik als eerbewijs. Ik mocht erbij zijn!

Een verpleegster kwam aanlopen met bandages, mitella's en slings. Zo goed of kwaad als het ging werd mijn moeders arm in een positie gedrukt die de pijn moest verminderen en het bot moest laten uitzakken. Daarna reden we haar naar de afdeling waar ze dat weekend verpleegd zou worden.

'Geef haar maar OxyContin,' riep de jonge dokter nog naar de verpleegster.

'Volgens mij is dat morfine,' zei Judith.

Judith leeft als een dier. Ze houdt er ook van het beestje bij de naam te noemen. Bij de bevalling van haar eerste kind zei de gynaecoloog tegen een verpleegster: ga de lepeltjes maar halen. Terwijl een kinderhoofdje te midden van kolkende barensweeën vastliep in haar bekkenbodem, zei Judith: u bedoelt de tang.

'Die dokters daar zitten gewoon aan de vrijdagmiddagborrel,' zei ze nu. 'Die hebben helemaal geen zin meer in een operatie.'

'Foei,' zei ik. 'Om zulke dingen te denken.'